

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. III. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

Tum etiam quia ad Rempublicam bene institutam pertinet dirigere cives, non solum in ordine ad bonum temporale, sed etiam, imò & maxime, in ordine ad bonum spirituale. Unde licet quilibet particularis potuisset valde alia signa sensibilia, quam determinata à Republica sua, pro materia sacramentorum, aut sacrificiorum assumere, quia hæc determinatio signorum in particulari, non erat de iure divino; peccasset tamen, tum propter scandalum, tum propter periculum cui se exposuisset, assumendo signa quæ fortasse finibus sacramentorum vel sacrificiorum significandis, non fuissent ita proportionata & convenientia, sicut determinata à Republica.

Nulli autem mirum esse debet, quod Deus cum hac indeterminatione materiæ, legis naturæ sacramenta instituerit, nam etiam in lege Evangelica sacramentum matrimonij instituit cum aliqua simili indeterminatione, ut disp. precedenti art. 5. declaravimus; & eandem aut similem indeterminationem, plures graves Theologi (quos ibidem retulimus) in materia sacramenti Ordinis admittunt.

67 Dico tertio: Sacramenta fuisse necessaria in lege naturæ, necessitate mediæ, non solum parvulis, sed etiam adultis.

Explicatur conclusio: Illud dicitur necessarium necessitate præcepti, quod est quidem in præcepto, sed tamen sine illo salvari quis potest, vel propter ignorantiam, vel propter impotentiam: necessarium autem necessitate mediæ, est illud sine quo nullus salvari potest, nec excusatur ob ignorantiam, vel impotentiam: sicut quantumcumque quis ignoret Baptismum, si tamen illum non suscipiat, salvari non potest. Dicimus ergo, quod in statu legis naturæ sacramenta quæ ad delendum peccatum originale & actuale, pro parvulis & adultis à Deo instituta fuere, erant in eo statu ad salutem necessaria, nedum necessitate præcepti, sed etiam necessitate mediæ.

68 Probatur prima pars ex dictis in prima conclusione, ibi enim ostendimus, quod in statu legis naturæ, non sufficiebat pro justificatione parvulorum sola fides, vel actus interior, sed requirebatur insuper signum aliquod exterius & sensibile, quo fides interior de venturo Salvatore declararetur, subindeque aliquod sacramentum.

69 Confirmatur: Nulla est ratio cur in lege scripta, & in lege nova fuerint, & sint necessaria necessitate mediæ sacramenta externa, & in statu legis naturæ, sine externo signo parvuli justificari potuerint; siquidem non minus necessaria erant signa sensibilia in lege naturæ, quam in aliis statutis.

70 Probatur secundò eadem pars, ex absurdo & inconvenienti quod sequitur ex adversa sententia: si enim sola fides parentum in lege naturæ fuisset sufficiens ad salutem parvulorum, cum æque illis qui nondum nati essent, ac eis qui jam nati fuissent, applicari potuisset, justificasset, pueros in utero materno morientes, quod tamen non potest admitti, alias enim non tantum per accidens, sed etiam per se & ordinariè, facilior fuisset via salutis pro parvulis in illa lege, quam sit modò pro parvulis in statu legis gratiæ, utpote quibus applicari nequit adhuc in utero materno existentibus, remedium unicum (scilicet baptisma) ad eos salvandos à Christo institutum.

71 Dices contra hanc rationem: sicut Deus secundum

legem ordinariam, modò non regenerat nisi prius natum per naturam, ita neque natus per naturam, quod prodest parvulis, atque adeò extra materiam matris existentibus.

Sed contra: Ideò Deus secundum legem ordinariam modò non regenerat nisi prius natum per naturam, quia illud quo secundum legem ordinariam regenerat, non est applicabile prius natus, ut docet D. Thomas in 1. 2. ad 1. his verbis: *Pueri in matris utero existentes, nondum prodierunt in lucem, ut cum eis hominibus vitam ducant, unde non possunt subire baptismum, ut per eorum ministerium sacramentum recipiant ad salutem.* Sed fides parentum fuisset applicabilis suis parvulis nondum natis, temporis legis naturæ: Ergo per talem fidem illi fuissent regenerati.

Potest insuper suaderi eadem pars, ex eo quod nostra sententia, magis quam opinio contraria, repugnet doctrinæ hæreticorum nostris temporibus, asserentium non esse necessarium modò baptismum in re parvulis, sed sufficere illis ad salutem, quod ex parentibus fidelibus nati sunt, idque quia (inquiunt) alias deterioris conditionis essent infantes modò in lege gratiæ quam in lege naturæ, quandoquidem illis sufficiebat salutem fides parentum.

Ex his probata manet secunda pars conclusionis, quæ asserit, sacramentum in lege naturæ pro adultis institutum ad remissionem peccatorum actuale, fuisse illis necessarium ad salutem, necessitate mediæ: nam licet illi possent habere interiores actus fidei & charitatis, tamen ad salutem erat tunc necessaria ipsa protestatio & confessio fidei, juxta illud Roman. 10. *Confitebitur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Ergo in tali lege, adultis necessarium erat ad salutem necessitate mediæ, sacramentum aliquod exterius, & sensibile, quo interior fides de venturo Salvatore declararetur.

Addo quod, in omni statu remedium originale peccati, quod erat necessarium parvulis, non propria dispositione, erat necessarium adultis cum propria dispositione: solum enim in hoc erat differentia ex parte dispositionum; ex parte autem signi sensibilis, quod per talem dispositionem suscipiendum est omnibus necessarium, nec enim est ratio cur parvuli eo signo deberent uti in fide communi Ecclesiæ, & non adulti in dispositione propria, ut rectè dicit Joannes 3. Thoma hic ar. 3. dubio 2. Unde S. Thomas supra citatus ait, *quod ante legem scriptam erant quædam sacramenta necessaria, sicut illud fidei sacramentum quod ordinabatur ad deletionem originalis peccati, & similiter penitentia, quæ ordinabatur ad deletionem actualis.*

§. III.

Solvuntur objectiones.

Obicies primò contra primam conclusionem: Status legis naturæ non habuit particularia præcepta Dei circa supernaturalia, quæ positive à Deo darentur, alias non differret à lege scripta: Ergo neque habuit sacramenta. Consequenter patet, quia hæc debent esse positive instituta à Deo, sive immediate sive mediate.

Confirmatur: De sacramentis, cum sint impernaturalia, nihil definiendum est, nisi quod in Scriptura revelatum est: Sed nullibi in Scriptura

rum, ac proinde etiam sacramentorum, erat determinata in lege naturæ. Quod evidentius habetur Job ultimo, ubi Deus dixit amicis Job: *Sumite vobis septem tauros & septem arietes, & ste ad servum meum Job, & offerite holocaustum pro vobis.* Idem colligitur ex Genesis 14. ubi Melchisedech dicitur specialiter sacerdos Dei altissimi, quia Deus illi præscripserat res, quas offerret in sacrificium, scilicet panem & vinum; non enim apparet alia ratio, ob quam dictus fuerit specialiter sacerdos Dei altissimi, cum & ipse Abraham fuerit sacerdos, nec tamen specialem illam sortitus sit appellationem.

86. Respondeo regulas generales patierumque suas exceptiones, unde quamvis in lege naturæ regulariter, & quoad communitatem non esset à Deo determinatum, quibus rebus sensibilibus utendum esset in sacrificijs, & sacramentis, quia ita postulabat status legis naturæ; voluit tamen quandoque quibusdam viris insignis sanctitatis immediate per seipsum determinare res aliquas sensibiles pro sacrificiorum & sacramentorum materia. Sed hæc determinatio ve eos non ita obligabat, quin potuissent uti alijs rebus omnino diversis, vel si quam inferebat obligationem, non erat communis, sed illis solum particularis.

87. Obijcies quintò: Sacramenta sunt signa practica gratiæ: Sed signa practica gratiæ nemo præter Deum determinare potest; cum enim ille solus sit author gratiæ, ille solus potest illam alicui signo alligare; Ergo solus Deus materias sacramentorum determinare potest, subindeque in lege naturæ determinatio sacramentorum debuit esse determinatè à Deo, non verò à Republica, vel Principibus familiarum.

88. Respondeo, neminem præter Deum, authoritativè posse instituere signa practica gratiæ, nec proinde sacramenta formaliter: posse tamen homines ministerialiter, & ex instinctu & inspiratione Dei, ut causæ principalis, instituere, vel determinare sacramenta, quasi materialiter, scilicet ex parte materiæ & cæremoniæ; quando videlicet ita sunt imperfecta sacramenta, & confusa, ut in particulari non determinetur à Deo, sed solum quasi in communi, & quantum ad rationem formalem sacramenti; hoc est, quantum ad hoc, quod per signum sensibile homo debeat justificationem suam acquirere, non tamen quantum ad hoc, quod in particulari præscriberentur ei à Deo cæremoniæ, quibus uti debet. Sicut (inquit Joannes à S. Thoma) si Pontifex daret sæculari principi potestatem, ut imagines, vel rosaria, quæ ipse designaret, haberent talem vel talem indulgentiam, non ille, sed Papa indulgentiam dare censetur.

89. Obijcies sexto: Si sacramentum in remedium peccati originalis institutum in lege naturæ non fuit determinatum à Deo, sed relictum liberæ hominum determinationi, sequitur inde meliorem fuisse conditionem parvulorum in lege naturæ, quoad salutem, quam in lege gratiæ, utpotè cum habuissent remedium facilius, quia generalius, quam sit illud, quod habetur modò, utpotè ad solum baptismum restrictum, & baptismus ad aquam solum naturalem: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud.

90. Respondeo negando sequelam, licet enim remedium generalius sit facilius, cæteris paribus, remedium autem parvulorum esset pro statu legis naturæ generalius, quia minus determinatum, quam sit modò pro statu legis gratiæ:

A cætera tamen non sunt paria, quandoquid tunc hoc stat longe pauciores fuisse fideles in lege naturæ, quam sint modò in statu legis gratiæ, ac proinde longe minorem numerum parvulorum, qui vellent tale remedium applicare, vel applicari suis parvulis, quam sit numerus eorum, qui volunt modò suos infantes baptizari vel baptizari.

Obijcies ultimò contra tertiam conclusionem: D. Gregorius lib. 4. Moral. cap. 2. sic habet: *Quod apud nos valet aqua baptismi, hoc erat apud veteres, vel pro parvulis sola fides, vel pro adultis virtus sacrificij, vel pro ijs, qui de stirpe abrahæ fuerunt, mysterium circumcisionis.* Quibus verbis manifestè docet solum fidem fuisse satis ad salutem parvulorum in lege naturæ. Idem docet videtur S. Bernardus epist. 77. ubi sic ait: *In nationibus vero quotquot inventi fideles sunt, adducunt quidem, & fide, & sacrificijs credimus expiari; parvulis autem etiam solum fidem profuisse, immo sufficere credimus.* Item D. Thomas in 4. dist. 1. quæst. 1. art. 6. quæstionem. 2. eidem sententiæ ut probabiliori adhæret propter verba D. Gregorij adducta, ait enim: *Circa hoc est opinio. Quidam dicunt, quod non sufficiebat fides sine processione fidei facta per aliquod exterius signum. Et id quia hoc non videtur consonare cum verbis Gregorij in litteris apostolis: ideo probabilius dicunt, quod parvulis sufficiebat sola fides sine omni exteriori signo.* Idem reperit in 4. ad Annib. dist. 1. quæst. 2. art. 2. dicens: *Idem alij probabilius dicunt, quod cum ad remedium originalis nulla signa vel sacramenta fore adhuc insisteret, sufficiebat professio fidei directæ ad salutem parvuli in solo motu interiori sine exteriori.* Ergo in lege naturæ non erat necessarium necessitate medijs, etiam pro parvulis, aliquid sacramentum ad delendam maculam peccati originalis, sed tunc sola fides parentum parvulis justificabat.

Respondeo D. Gregorium per solum fidem intelligere non solum fidem quantum ad actum interiorem, sed etiam quantum ad actum exteriorem; utrumque enim actum fides habet, & de utroque tractat D. Thomas 2. 2. quæst. 2. & 3. In actu autem exteriori includitur protestatio fidei facta aliquo signo sensibili, & hoc pro parvulis erat sacramentum salutis. Idem dicendum ad testimonium D. Bernardi.

Ad D. Thomam fateor ipsum loco citato oppositam opinionem ut probabilem inclinasse, sed in quæst. disputatis, & in Summa, in nostram magis propendere sententiam: nam quæ 4. de malo ar. 8. ad 12. sic ait: *Fides antiquorum, CUM ALIQUA PROTESTATIONE FIDEI, valebat parvulis ad salutem.* Et in hac parte infra quæ 7. art. 4. ad 2. videtur limitare doctrinam illam, quam in libris sententiarum tradiderat, ad signum sensibile determinatum, ita ut doceret solum in lege naturæ non fuisse necessarium pro justificatione parvulorum signum aliquod sensibile à Deo immediate determinatum: ex eo enim probat ibi non fuisse necessarium signum protestativum fidei in lege naturæ ad salutem parvulorum, quia in eo statu nondum erat populus fidelis ab infidelibus segregatus: hæc autem ratio nihil aliud probat, nisi quod non fuerit aliquod signum particulare, per legem naturæ determinatum, & omnibus fidelibus commune; unde continuo ibidem subiungit: *Probabile est, quod parentes parvulis nativis, & maxime in periculo existentibus, aliquod pro-*

et fundere, vel aliquam benedictionem adhiberent
(quod erat quoddam signaculum fidei) sicut aduti
pro scriptis precibus & sacrificiis offerebant.

ARTICULUS III.

An in lege Moisaica prater circumcisionem
alia fuerint vera sacramenta,
& quot?

Suppono primo tanquam certum, & ab om-
nibus Theologis communiter receptum, cir-
cumcisionem fuisse verum sacramentum: tum
quia fuit verum signum gratiae iustificantis, un-
de ab Apostolo ad Rom. 4. signaculum iustitiae fi-
dei appellatur. Tum etiam, quia mysterio cir-
cumcisionis successisse baptismum, docet Inno-
centius III. cap. Majores, de baptismo.

Suppono secundo, quod quamvis circumci-
sio in lege scripta instituta non fuerit, sed in
Abraham initium habuerit quadringentis &
amplius annis ante Moysen, sacramentum ta-
men legis Moisaicae dicitur; tum quia sacra-
mentum legis naturae non erant in particulari deter-
minata immediate ab ipso Deo, sed ab homini-
bus, ut art. praecedenti ostensum est: circumci-
sio autem in particulari fuit immediate ab ipso
Deo instituta & determinata quantum ad om-
nes suos ritus, ut habetur Genesi 17. Tum et-
iam, quia remansit in lege Moisaica, & fuit quasi
proprius character populi Iudaici & professio,
per quam homines se illi legi obligabant, &
subiiciebant, juxta illud Apostoli ad Galat. 3.
Testificor omni homini circumcidenti se, quoniam de-
bitur est univ. se legis faciente: sicut in lege Evan-
gelica baptismus est professio talis legis ad e-
am servandam obligans.

Suppono tertio, multo magis debuisse esse
sacramenta in statu legis scriptae, quam in statu
legis naturae, utpote cum in illo fuerit major
sacramentorum necessitas, cum multo magis
crecente numero peccatorum, natura humana
esset subiecta rebus sensibilibus per affectum, &
lumen rationis magis obtenebratum. Unde so-
lum difficultas est, & controversia de numero
huiusmodi legis Moisaicae sacramentorum. Qui-
dam enim volunt, unicum tantum fuisse sacra-
mentum in ea, scilicet circumcisionem: Ita Jo-
annes de Bassolis in 4. dist. 1. qu. 3. art. 3. & Ca-
rolus Franciscus Abra de Raconis, Tractatu 2.
disp. 1. sect. 2. qu. 1. Alij duo, scilicet circumci-
sionem & esum agni paschalis. Cui sententiae
videtur favere Sorio in 4. dist. 1. qu. 1. art. 2. ubi
horum tantum sacramentorum meminit & qu. 2.
art. 3. dicit in lege veteri nullum fuisse sa-
cramentum pro expiandis peccatis actualibus,
neque consecrationem sacerdotum fuisse sacra-
mentum. Alii denique plura alia sacramenta
in lege Moisaica agnoscunt. Ita communiter
Theologi, tam domestici, quam extranei, cum
quibus

Dico primo: In veteri lege prater circumci-
sionem fuerunt alia sacramenta proprie dicta:
imò plura habuit sacramenta status talis legis,
quoniam status legis naturae, & status legis gratiae.

Probatum prima pars ex Florentino in decre-
to unionis, & Tridentino sess. 7. can. 2. ubi de
sacramentis veteris legis tanquam de pluribus
loquitur, & quae in plurali sacramenta appel-
lantur. Eodem modo loquitur Dionysius de coe-
lesti Hierarchia cap. 5. asserens Ecclesiam le-
gis gratiae mediam versari inter synagogam, &

coelestem patriam; & cum hac habere commu-
nes contemplationes, cum illa verò communia
symbola, seu sacramenta. Augustinus etiam li-
bro 19. contra Faustum cap. 15. sic ait: Prima
sacramenta, quae celebrabantur & observabantur ex
lege, praeputia erant Christi venturi. Ergo ex
Concilijs & SS. Patribus in veteri lege prater
circumcisionem fuerunt alia sacramenta.

Probatum secundo eadem pars: In veteri lege
prater esum agni paschalis & circumcisionem,
quae ad tollendum peccatum originale institu-
ta fuit, erat aliquod sacramentum ad delenda
peccata actualia institutum: Ergo in tali lege
plura erant sacramenta. Consequentia patet,
Antecedens probatur ex D. Thoma infra qu.
84. art. 7. ad 2. ubi sic ait: Penitentia in veteri
lege aliquam determinationem habuit, quantum qui-
dem ad dolorem, ut esset magis in corde, quam in ex-
terioribus signis, secundum illud Joel 2. scindite corda
vestra, & non vestimenta vestra. Quantum autem ad
remedium doloris querendum, ut aliquo modo mini-
stris Dei peccata sua confiterentur, ad minus in gene-
rali. Unde Dominus Levit. 1. dicit, Anima si peccave-
rit per ignorantiam, offeret arietem immaculatum
de gregibus sacerdoti, juxta mensuram estimationem-
que peccati, qui orabit pro eo quod nesciens fecerit, &
dimittetur ei. In hoc enim ipso quod oblationem fa-
ciebat aliquis pro peccato suo, quodammodo suum
peccatum sacerdoti confitebatur, & secundum hoc di-
citur Prov. 28. Qui abscondit scelera sua, non dirige-
tur: qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, mise-
ricordiam consequetur. Quibus verbis S. Doctor
non solum aperte docet, fuisse in veteri lege a-
liquod sacramentum pro peccatis actualibus
institutum, sed etiam id probat ex Scriptura,
quae Levit. 5. promittit remissionem peccati
per ignorantiam commissi, oblationi arietis, &
orationi sacerdotis, subindeque talem oblatio-
nem & orationem fuisse signum practicum gra-
tiae, & per consequens verum sacramentum, in-
finuat.

Secunda pars conclusionis, quae ait statum le-
gis scriptae plura habuisse sacramenta, quam sta-
tum legis naturae, triplici conjectura & optimâ
simul congruentiâ suaderetur. Prima est, quod
cum tempore legis naturae populi essent quasi
parvuli instruendi, subindeque non multitudine
praeceptorum, atque adeo nec sacramento-
rum, obruendi; & contra vero tempore legis
scriptae excitati jam homines essent, ac proin-
de amplius instruendi, crescere debuit prae-
ceptorum ac sacramentorum numerus. Secunda,
quia lex naturae generalia dat praecepta, lex au-
tem scripta ea specificat, & consequenter non
mirum, quod in lege scripta plura existeret de-
buerint praecepta & sacramenta, quam in lege
naturae. Tertia, quia sacramenta sunt in reme-
dium contra peccata: nondum autem in lege
naturae tantum creverat morbus, quantum po-
stea crevisse tempore legis scriptae cognoscitur,
& consequenter non tot remedia in illa fue-
runt necessaria, quot in ista, Unde Hugo Victo-
rinus lib. 1. de sacram. part. 12. cap. 4. sic habet:
In primis pauca antidota, & paucis membris, id est
paucis personis medicus apposit, ut paulatim morbus
desiceret, & salus crederet; & post plura contulit re-
media, & plures reparavit.

Tertia pars, quae asserit in lege veteri plura
fuisse sacramenta, quam in nova, probatur pri-
mo ex Augustino lib. 19. contra Faustum cap.
13, ubi sic habet: Sacramenta veteris legis ablata
sunt,